

Eläinten hyvinvoinnin ja tunnistamisen yksikkö

Lopetusasetuksen mukainen toimintaohjeisto teurastamoissa

LOPETUSASETUKSEN MUKAINEN TOIMINTAOHJEISTO TEURASTAMOISSA

Eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009 (lopetusasetus) mukaan teurastamoalan toimijoiden tulee suunnitella etukäteen eläinten lopetus ja siihen liittyvät toimet, ja laatia toiminnasta **kirjallinen toimintaohjeisto**. Eläinten lopetus ja siihen liittyvät toimet on suoritettava toimintaohjeiston mukaisesti. Toimintaohjeiston soveltamisen tarkoituksena on varmistaa, että lopetus ja siihen liittyvät toimet suoritetaan siten, että eläimiä varjellaan vältettävissä olevalta kivulta, tuskalta ja kärsimykseltä lopetuksen ja siihen liittyvien toimien aikana. Teurastamoalan toimijoiden on lisäksi määriteltävä, kuvattava ja pantava täytännön kutakin teurastuslinjaa varten erityinen **valvontamenettely**, jonka mukaisesti toimija tekee eläinten taintumista koskevaa omavalvontaa.

Teurastamon toimintaohjeisto voi olla yksi dokumentti, joka kattaa kaikki eläinten lopetukseen liittyvät kirjausvaatimukset, tai se voi koostua useamman erillisen dokumentin muodostamasta kokonaisuudesta. Tässä ohjeistuksessa toimintaohjeistolla viitataan kokonaisuuteen, joka kattaa myös teuraslinjojen omavalvontamenettelyn kuvauksen ja valvontatulosten kirjaamisen, sekä muun lopetusasetuksen edellyttämän kirjanpidon. Teurastamotasolla em. tiedot voidaan esittää erillisissä dokumenteissa.

Toiminnot, jotka tulee kuvata toimintaohjeistossa tai valvontamenettelyissä ja/tai joista tulee pitää kirjaa, on esitetty lopetusasetuksessa useassa eri artiklassa. Tähän ohjeistukseen on valvontaviranomaisen ja teurastamotoimijoiden työn helpottamiseksi koottu yhteen ne kohdat lopetusasetuksesta, jotka käsittelevät toimintaohjeistoa ja muuta vaadittua dokumentaatiota. Toimintaohjeiston sisällön vaatimuksia on kuvattu laajemmin eläinten lopetusta ja teurastusta käsittelevissä **hyvän toimintatavan oppaissa**, joita voi käyttää apuna toimintaohjeiston laatimisessa. Hyvän toimintatavan oppaat löytyvät mm. Elaintieto.fi -sivustolta ja Ruokaviraston nettisivuilta www.ruokavirasto.fi / Viljelijät / Eläintenpito / Eläinten hyvinvointi / Eläinsuojelu teurastuksessa ja lopetuksessa.

Toimintaohjeistossa kuvattavat asiat ja kirjanpito vaatimukset

Toiminnan, tilojen ja välineistön kuvaus (artiklat 3, 4, 6, 14, 15 ja 19 sekä liitteet I, II ja III)

Kirjallisen toimintaohjeiston tarkoituksena on yhdenmukaistaa eläinten lopetukseen liittyvät toimet ko. teurastamossa. Toimintaohjeistossa tulee siten kuvata **koko eläinten teurastamiseen liittyvä toimintaprosessi** alkaen siitä, kun eläimet saapuvat teurastamoon, päättyen siihen, kun eläinten elonmerkkien puuttuminen on varmistettu. Toimintaohjeistossa on huomioitava myös **poikkeustilanteet**, kuten hätälopetus. Prosessin kuvausta edeltää prosessin suunnittelu, jonka yhteydessä on mahdollista miettiä erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja liittyen teurastamon tiloihin, varusteisiin ja eläinten käsittelyyn, joiden avulla voidaan parantaa eläinten hyvinvointia ja myös teurastamon toiminnallisuutta.

Toimintaohjeistossa on kuvattava teurastamossa käytössä olevat **tainnutusmenetelmät** ja varatainnutusmenetelmät sekä niitä koskevat mahdolliset erityisvaatimukset (liite I). Kunkin tainnutusmenetelmän osalta on määriteltävä **keskeiset parametrit** (liite I) huomioiden välinevalmistajien suositukset.

Toimintaprosessin kuvauksessa tulee huomioida myös liitteessä II esitetyt **tilojen sijoitteluun, rakennustapaan ja välineistöön** liittyvät vaatimukset sekä liitteessä III esitetyt **eläinten käsittelyyn ja liikkumisen rajoittamiseen** liittyvät vaatimukset.

Henkilöstön kelpoisuus (artikla 7)

Eläinten lopetus ja siihen liittyvät toimet voidaan antaa vain sellaisten henkilöiden tehtäväksi, joilla on tarvittava kelpoisuus suorittaa kyseiset tehtävät aiheuttamatta eläimille vältettävissä olevaa kipua, tuskaa ja kärsimystä. Alan toimijoiden on varmistettava, että artiklassa lueteltuja teurastukseen liittyviä toimia suorittavat vain henkilöt, joilla on ko. toimia varten kelpoisuustodistus.

Em. velvoitteiden todentamiseksi toimintaohjeistossa tulisi kuvata **teurastamon käytännöt liittyen henkilöstön kelpoisuuden varmistamiseen ja osaamisen kehittämiseen**. Esimerkiksi henkilöstön koulutussuunnitelma voidaan liittää osaksi toimintaohjeistoa.

Eläinten hyvinvoinnista vastaava henkilö (artikla 17)

Alan toimijoiden on nimettävä jokaiseen vähintään 1 000 karjajyksikköä nisäkkäitä tai 150 000 lintua tai kania vuodessa teurastavaan teurastamoon eläinten hyvinvoinnista vastaava henkilö, joka toimii suoraan alan toimijan alaisuudessa ja jolla on oltava kelpoisuustodistus, joka on myönnetty hänen vastuullaan olevissa teurastamoissa suoritettavia kaikkia toimintoja varten.

Eläinten hyvinvoinnista vastaavan velvollisuudet on esitettävä teurastamon toimintaohjeistossa ja saatettava asianomaisen henkilöstön tietoon.

Eläinten hyvinvoinnista vastaavan on pidettävä kirjaa toimista, joita eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi on toteutettu siinä teurastamossa, jossa hän suorittaa tehtäviään. Näitä tietoja on säilytettävä vähintään vuoden ajan, ja ne on esitettävä toimivaltaiselle viranomaiselle tämän pyynnöstä.

Välineistön käyttö ja kunnossapito (artiklat 8 ja 9 ja liite II)

Alan toimijoiden on varmistettava, että erityisesti tätä tarkoitusta varten koulutetut henkilöt pitävät kunnossa ja tarkastavat kaikki eläinten liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen tarkoitetut välineet valmistajan ohjeiden mukaisesti. Alan toimijoiden on pidettävä kirjaa kunnossapidosta. Kunnossapitotietoja on säilytettävä vähintään vuoden ajan, ja ne on esitettävä toimivaltaiselle viranomaiselle tämän pyynnöstä.

Em. velvoitteiden todentamiseksi toimintaohjeistossa tulisi kuvata, **miten ja kenen toimesta välineet pidetään kunnossa**, ja mitä koulutusta em. henkilöstö on saanut välineiden kunnossapitoon (esim. sisäinen tai välinevalmistajan antama koulutus). Toimijan on voitava esittää kirjanpito välineistön kunnossapidosta vähintään vuoden ajalta.

Sähkö- ja kaasutainnutusvälineiden osalta toimijan on voitava esittää laitteiston kirjaamat parametritiedot vähintään vuoden ajalta.

Taintumisen varmistus (artiklat 5, 6 ja 16)

Alan toimijoiden on varmistettava, että tainnutuksesta vastaavat henkilöt tai muu siihen nimetty henkilöstö tekee säännöllisiä tarkastuksia sen varmistamiseksi, että eläimet eivät tainnutusprosessin päättymisen ja kuoleman välisenä aikana osoita mitään merkkejä tajuissaan olemisesta tai tuntemiskyvystä. Tämän johdosta teurastamoalan toimijoiden on määriteltävä, kuvattava ja pantava täytäntöön teurastamoissa asianmukaiset **valvontamenettelyt kutakin teurastuslinjaa varten**.

Toimintaohjeistosta on käytävä ilmi, **miten ja kenen toimesta teurastamossa suoritetaan säännölliset tainnuttamista koskevat tarkastukset**, eli ohjeistossa on kuvattava **valvontamenettelyistä vastaavien henkilöiden nimet ja olosuhteet, joissa valvonta on suoritettava ja/tai ajankohta, jolloin valvonta on suoritettava**.

Toimintaohjeistosta on käytävä ilmi **tarkastusten tiheys ja otoskoko** eli **eläinten lukumäärä kussakin valvonnan aikana tarkastettavassa otoksessa**. Otoksoon määrittelyssä voi käyttää apuna EFSA:n julkaisua [Sample size calculation tool for monitoring stunning at slaughter](#). Tarkastusten tiheyden määrittelyssä on huomioitava aikaisempien tarkastusten tulokset sekä tekijät, jotka voivat vaikuttaa tainnutusprosessin tehokkuuteen. Tärkeimpiä riskitekijöitä ovat esim. muutokset, jotka liittyvät teurastettavien eläinten tyypeihin tai kokoon taikka henkilöstön työskentelytapoihin. Tarkastustiheys on oltava riittävä, jotta tuloksia voidaan pitää luotettavina.

Jotta esimerkiksi tarkastusten tiheyden määrittelyssä voidaan huomioida aikaisempien tarkastusten tulokset, edellyttää tämä käytännössä kirjanpitoa tehdyistä tarkastuksista.

Ohjeistossa on kuvattava **indikaattorit**, jotka on suunniteltu **tajuttomuustilan tai tajuissaan olon ja tuntemiskyvyn merkkien havaitsemiseen eläimissä** sekä **kriteerit** (perusteet) sen määrittämiseksi, ovatko em. indikaattoreiden osoittamat tulokset hyväksyttäviä. Ohjeistossa on myös kuvattava soveltuvat **menettelyt** sen varmistamiseksi, että jos em. kriteerit eivät täyty, **tainnutus- ja lopetus-toimia arvioidaan puutteiden syiden selvittämiseksi ja niihin tehdään tarvittavat muutokset**.

Toimintaohjeistossa on lisäksi määriteltävä **toimenpiteet**, jotka tulee toteuttaa viipymättä, jos tainnuttamista koskevat tarkastukset osoittavat, että **eläin ei ole asianmukaisesti tainnutettu**.

Eläinlaji- ja tainnutusmenetelmäkohtaisia tajuttomuuden tai tajuissaan olemisen indikaattoreita on esitetty EFSA:n julkaisuissa Scientific opinion on monitoring procedures at slaughterhouses for poultry / pigs / bovine / sheep and goats, jotka löytyvät mm. [Ruokaviraston nettisivuilta](#) www.ruokavirasto.fi / Viljelijät / Eläintenpito / Eläinten hyvinvointi / Eläinsuojelu teurastuksessa ja lopetuksessa / Tuotantoeläinten lopetus ja teurastus / Yleiset vaatimukset lopetuksessa ja teurastuksessa.

Muistilista kuvattavista tai kirjattavista asioista

Varsinaisessa toimintaohjeistossa on kuvattava:

- Teurastusprosessi alusta (eläinten saapuminen teurastamoon) loppuun (eläinten kuoleman varmistus)
- Tainnutusmenetelmät ja niiden keskeiset parametrit
- Toimenpiteet, joihin ryhdytään, jos tainnutus epäonnistuu
- Eläinten hyvinvoinnista vastaavan henkilön tehtävät

Teurastuslinjakohtaisessa valvontamenettelyssä on lisäksi kuvattava:

- Tapa, jolla tainnuttamista koskevat tarkastukset suoritetaan, sisältäen ainakin seuraavat tiedot:
  - valvontamenettelystä vastaavien henkilöiden nimet
  - olosuhteet tai ajankohta, jolloin valvonta suoritetaan
  - eläinten lukumäärä kussakin tarkastettavassa otoksessa
  - indikaattorit, joilla tarkistetaan, ovatko eläimet tajuissaan vai tajuttomia
  - kriteerit, joiden perusteella arvioidaan, ovatko indikaattorien osoittamat tulokset hyväksyttäviä
  - mikäli tulokset eivät ole hyväksyttäviä, toimenpiteet ongelmakohtaan löytämiseksi ja tarvittavien muutosten tekemiseksi
- Kirjaukset tehdyistä tarkastuksista ja niiden tuloksista

Muu vaadittu kirjanpito (säilytysaika min. 1 vuosi):

- Toimet, joita teurastamossa on tehty eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi (teurastamoissa, joissa edellytetään hyvinvointivastaavaa)
- Eläinten liikkumisen rajoittamiseen ja tainnutukseen tarkoitettujen välineiden kunnossapito
- Sähkö- ja kaasutainnutusvälineiden kirjaamat tiedot